

SALO: Vanutehdas 3, rökkiöt 1 ja 2. Kaivaus 1982.

Arkistotiedot

Kaivauksen kohde: Salo, Ollikkala, Vanutehtaanmäki,
Vanutehdas 3, rökkiöt 1 ja 2.
Peruskartta 1:20 000, lehti 2021 11 Salo,
Helsinki 1964.

Koordinaatit: x = 669921

y = 45244

z = 29

ja x = 669922

y = 45246

z = 29.

Omistus- ym. olosuhteista ks. Elvi Linturin kaivauskertomusta
Vanutehdas 3 vuodelta 1981 ja Vanutehdas 4 vuodelta 1982.

Kaivaus oli Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen
vuoden 1982 opetuskaivaus, johon osallistui 14 opiskelijaa.
Kaivauksen johtajana toimi assistentti Marianne Schauman-
Lönnqvist sekä piirtäjinä Pirjo Jussila ja Markku Heikkinen.

Kaivauksessa esiin tulleet löydöt KM 21499: 1 - 170.

Diar. 25.8.1982. Aikaisemmista tutkimuksista välittömässä
läheisyydessä ks. Elvi Linturin kaivauskertomus Salo,
Vanutehdas 3, 1981.

Kiintopisteenä käytettiin vuoden 1981 kaivauksen KP 1,
jonka korkeus yli merenpinnan on 28,79 m.

Luettelot kertomukseen liittyvistä negatiiveista ja diaposi-
tiiveista ovat Elvi Linturin kaivauskertomuksessa Vanutehdas 4
vuodelta 1982.

Kaivaus

Vuoden 1981 kaivauksen yhteydessä löydettiin röykkiö 1, jolloin se paljastettiin poistamalla päällä kasvaneet turpeet. Röykkiön pintakiveys piirrettiin sekä suoritettiin pintavaaitus.

Röykkiö 2 oli puhdistettu jo vuonna 1978 Salo - Uskela -seuran toimesta Anna-Liisa Hirviluodon johdolla. Tämän röykkiön pintakiveys piirrettiin niin ikään vuonna 1981.

Neuvotteluissa maanomistajan kanssa oli päätetty, että röykkiö 1 säilytettäisiin, mutta röykkiö 2 taas hävitettäisiin tutkimuksen jälkeen. Koska röykkiö 1 sijaitsee rivitalon pihamaalla alttiina tuhoille, pidettiin asiallisena toimenpiteenä tutkia se ennen sen entisöintiä.

Röykkiö 1

Kaivaus aloitettiin pingoittamalla röykkiön oletetun keskustan läpi kaksi vastakkaista siimaa, jotka osuivat koordinaattilinjoille x 669921350 ja y 45244450. Itse kaivaminen aloitettiin siimojen väliin muodostuneesta B sektorista (luoteissektori). Ensin poistettiin välissä ollut maa lastaa käyttäen (kerros 0), jonka jälkeen vuonna 1981 piirretty pintakiveyksen kartta tarkistettiin, kivet vaaittiin ja poistettiin. Kun sektori oli pohjaan kaivettu ja pienemmät reunakivet siirretty ja niiden alla ollut maa tarkistettu, vuorattiin A ja D sektorien seinät muovilla ja entisöitiin. Samanaikaisesti B sektorin kanssa ja samalla periaatteella kaivettiin sektori C (kaakkoissektori). Sen pohjassa ollessa A ja D sektorien seinät vuorattiin muovilla ja entisöitiin. Tämän jälkeen kaivettiin A sektori (luonaissektori) ja D sektori (koillissektori). Tässä vaiheessa muovivuoraukset, jotka muodostivat sektorien väliset rajat, poistettiin. Röykkiön reunakehän ulkopuolella kaivettiin keskimäärin 0,5 m levyinen kaista tasokaivauksena.

Kokonaisuudessaan kaivausalue oli epäsymmetrinen johtuen röykkiön läheisyydessä kasvavista isoista männyistä, joita ei voitu vahingoittaa.

Röykkiö oli maan- ja kivensekainen, muodoltaan säännöllinen, halkaisijaltaan 6,5 - 6 m. Reunakivet olivat huomattavasti muita pinnalla näkyviä kiviä isommat, lukuunottamatta pinnalla näkyvää isoa keskuskiveä. Maa kivien välissä oli tasaisen likaista. Ison keskuskiven päällä oli pienempi hauraaksi palanut säännöllisen pyöreä kivi. Jo 2. kerrosta kaivettaessa osoittautui, että röykkiön keskustassa olikin kaksi isoa maa-kiveä, joiden ympärille itse röykkiö oli koottu. Isot keskuskivet olivat halkaisijaltaan 1 - 1,5 m. Reunakivien koko vaihteli. Ne olivat halkaisijaltaan 0,5 - 0,75 m. Muu osa röykkiöstä oli rakennettu vaihtelevan kokoisista kivistä. Reunakehän ulkopuolella oli myös epäsäännöllistä kiveystä kolmessa kerroksessa.

Löytöjä oli röykkiössä niukasti. Suurin palaneiden luiden määrä (250 g) löytyi röykkiön absoluuttisesta keskuksesta, ruudusta 213/444. Samasta ruudusta ja viereisestä löytyi palaneiden luiden lisäksi epämääräisiä rautapaloja (21499:58,74, 75,76,86,95,107). Ruudusta 215/443 löytyi pieni pronssirengas kiinnitettynä renkaaksi taivutettuun pronssivartaaseen. Ruudusta 211/447 löytyi kiveen sulanut lasimassahelmi 22499:32. Saviastianpaloja, enimmäkseen karkeahkoa, koristelematonta keramiikkaa löytyi tasaisesti koko kaivausalueelta. Osa keramiikasta sekä röykkiöstä löydetty savitiiviste saattaa olla täytemaan mukana tulleita vanhempaan asuinpaikkakerrokseen kuuluvia (vrt. Elvi Linturin kaivauskertomus vuodelta 1981). Löydetyn esineistön perusteella ei voida ajoittaa muinaisjäännöstä. Ruudussa 211/446, reunakehän ulkopuolella, oli hiiliesiintymä, halkaisijaltaan 10 cm ja n. 15 cm syvä, josta otettiin radiohiilinäyte (Hel-1760), joka ajoittui v. 1390 ± 70 B.P. Hiili tuskin liittyy itse hautaukseen. Sitä on lähinnä pidettävä röykkiön lähetyvillä esiintyneestä toiminnasta johtuvana.

Sektorissa B (luoteissektori) oli osittain reunakiveyksen alla havaittavissa nokipitoinen likamaaläikkä ruuduissa 214/442. Ilmiö alettiin havaita kolmannessa kerroksessa reunakehän sisäpuolella. Ruuduissa 214/442 ja 215/442 kaivettiin vielä 4. kerros ja osoittautui, että halkaisijaltaan n. 0,75 m suuruisen likamaaläikkä oli 10 - 12 cm syvä. Läikkä ulottui myös ruutuihin 214/441 ja 215/441, mutta isoja reunakiviä ei voitu siirrellä vahingoittamatta vieressä olevan männyn isoja juuria. Ilmiöstä piirrettiin myös profiilikartta (profiililinja 442.50). Siitä huomaa hyvin, ettei likamaa ulottunut reunakiveyksen korkeudelle asti. Reunakiveyksen ja likamaaläikän välissä on n. 5 cm paksuinen puhdas, löydötön hiekkakerros. Todennäköisesti likamaaläikkä kuuluu röykkiön alla olevaan, osittain tuhoutuneeseen vanhempaan asuinpaikkakerrokseen. Likamaaläikästä otettu radiohiilinäyte (Hel-1759) ajoittaa sen vuodelle 2270 ± 90 B.P.

Röykkiö 2

Röykkiö 2 sijaitsi n. 18 m röykkiöstä 1 koilliseen. Matala muinaisjäännös sijaitsi ikään kuin notkossa. Kuten edellä mainittiin, sen pinta oli paljastettu jo vuonna 1978 ja kesällä 1981 oli pintakiveys piirretty.

Muinaisjäännös oli matala, sen kiveys ei kohonnut huomattavasti maanpinnan yläpuolelle. Kiveys oli epäsäännöllisen pyöreä, mitoiltaan n. 3,5 x 4 m. Röykkiö oli maan- ja kivensekainen. Kiveystä oli paikoitellen harvassa, etenkin luoteisosassa. Vaikutti siltä, ettei muinaisjäännös enää ollut alkuperäisessä kunnossa, vaan siihen on todennäköisesti kajottu poistamalla päällimmäisiä kivikerroksia.

Röykkiö kaivettiin samalla periaatteella kuin röykkiö 1, kuitenkin sillä erotuksella, ettei sitä ollut aikomus entisöidä.

Kaivaus aloitettiin pingoittamalla röykkiön oletetun keskustan läpi kaksi vastakkaista siimaa. Nämä osuivat koordinaattilinjoille x 223.00, y 461.50. Ensin kaivettiin sektorit B (luoteissektori) ja C (kaakkoissektori), jonka jälkeen kaivettiin sektorit A ja D (luonais- ja koillissektorit). Sektorit kaivettiin kerroksissa ja röykkiön ympärillä oleva hiekkamaa-alue tasokaivauksena.

Kiveystä oli kolmessa kerroksessa. Kahdessa päällimmäisessä kerroksessa kiveystä oli enemmän. Alimmat harvat kivet olivat enimmäkseen maakiviä pohjahiekassa. Kiveys oli epäsäännöllinen, eikä siinä voitu havaita selviä rakenteellisia piirteitä. Kivien koko vaihteli. Suurin osa oli halkaisijaltaan n. 0,30 m. Maa kivien välissä oli kahdessa ylimmässä kerroksessa likaista hiekkaa, osittain humuspitoista. A sektorissa oli kahdessa ylemmässä kerroksessa havaittavissa hyvin nokipitoista maata, joka sisälsi myös hiilimurusia. Näistä talteenotetuista hiilistä on tehty radiohiiliajoitus (Hel-1761), jonka ajoitus on 1820 ± 90 B.P.

Kiveyksen alla oli maa etenkin alueen länsiosassa likapitoista. Paikoitellen esiintyi nokiläikkiä. Röykkiön keskustassa likamaaläikät olivat niin syvässä, että koordinaattien 460.00 - 461.50 ja 221.75 - 223.00 välisellä alueella keskustassa kaivettiin vielä 4. kerros. Pohjassa oli näkyvässä tumma, kapea, 5 cm paksuinen, 1,5 m pituinen keskeltä kaareva likamaajuova. Sen pohjoispuolella oli hieman likamaata ja sen eteläpuolella pieni, vahva nokimaläikkä.

Osa värjäätynneestä pohjahiekasta voi olla peräisin vanhemmasta paikalla olleesta asuinpaikkakerroksesta. Kaivausalueen etelälaidasta löytyi myös savitiivistekeskittymä.

Varsinaisia esinelöytöjä röykkiöstä ei tehty. Saviastian palat ja savitiiviste voivat olla röykkiön täyttemaan mukana tulleita. Todennäköiseltä tuntuu, että kyseessä on suurimmaksi osaksi tuhoutunut röykkiö, jonka mahdolliset hautalöydöt on myös hävitetty ja josta ainoastaan pohjakerrokset kaivettiin.

23.3.1987
Hannale Schanman & Lemmings

SALO VANUTEHDAS 3

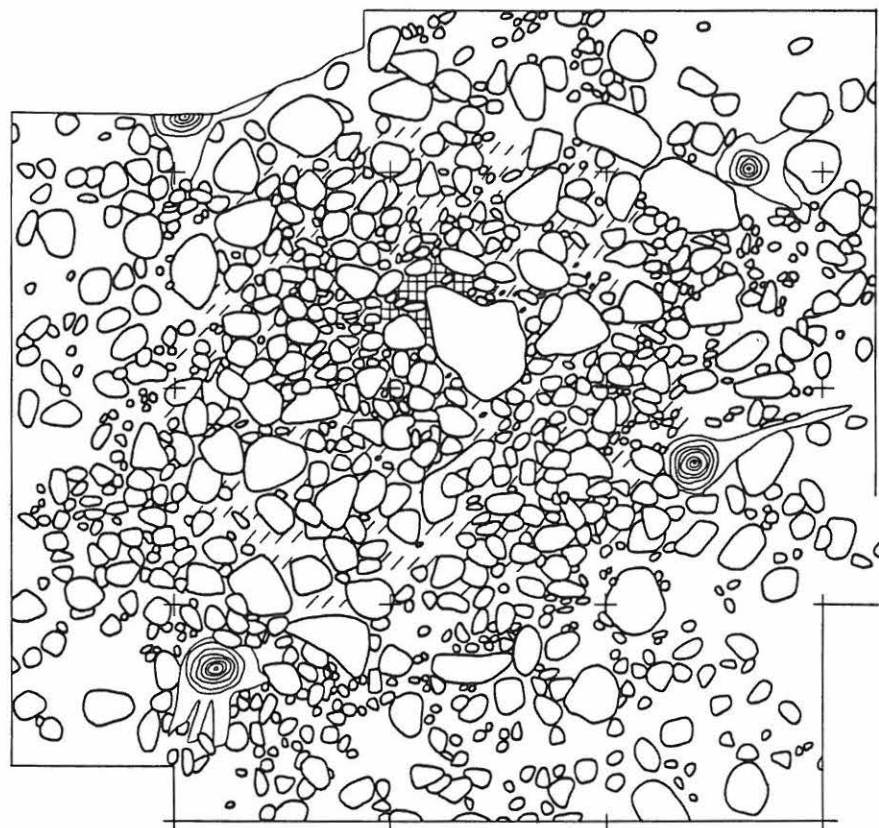
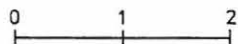
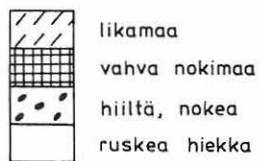
M. SCHAUMAN - LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 1

TASO 1

KP 260 = 28,76 YMP.

PIIRT. P. JUSSILA

— 216

— 214

— 212

— 210

442

444

446

448

SALO VANUTEHDAS 3

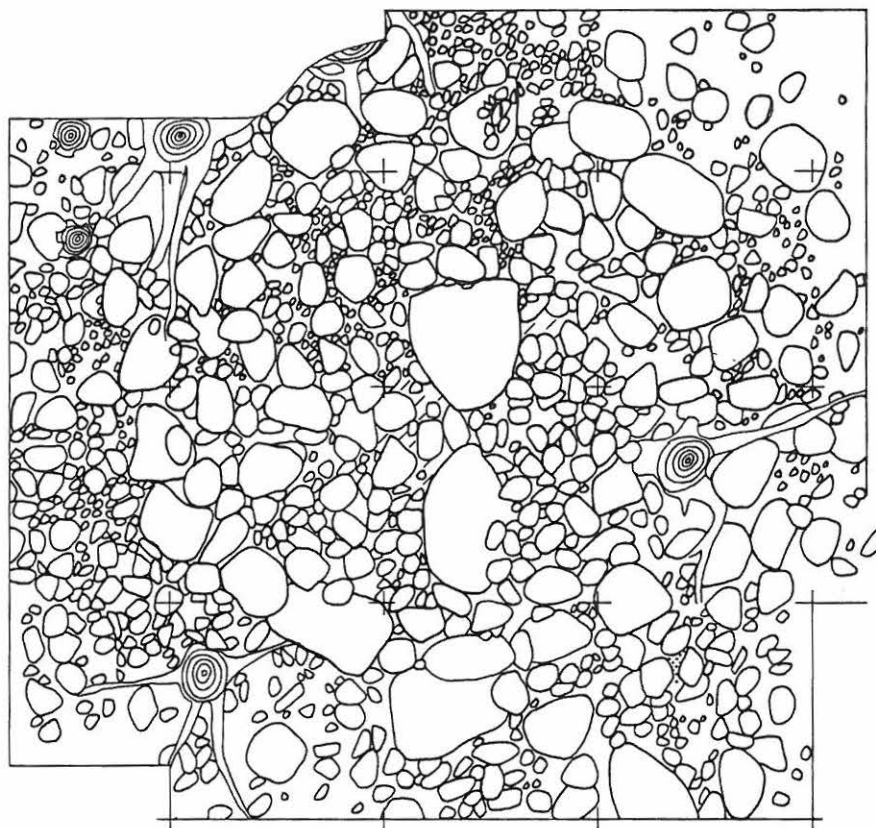
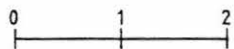
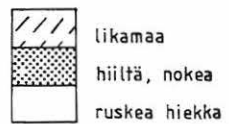
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 1

TASO 2

KP 260 = 28, 76 YMP.

PIIRT. P. JUSSILA

442

444

446

448

SALO VANUTEHDAS 3

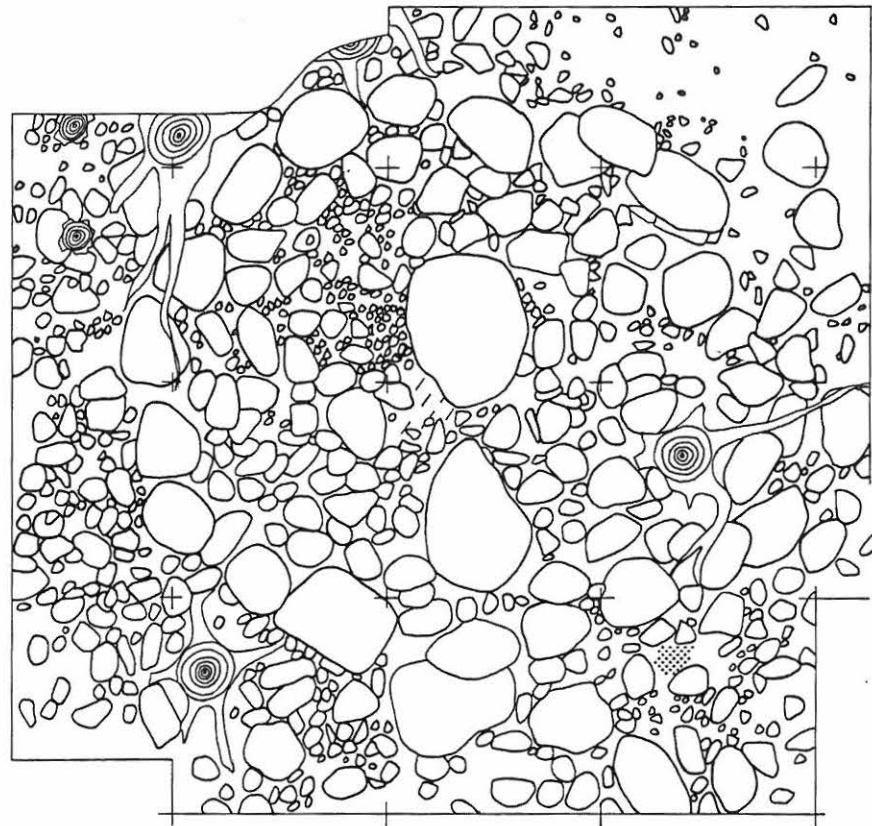
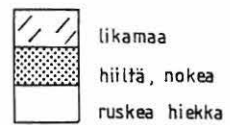
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 1

TASO 3

KP 260 = 28, 76 YMP.

PIIRT. P. JUSSILA

— 216

— 214

— 212

— 210

442

444

446

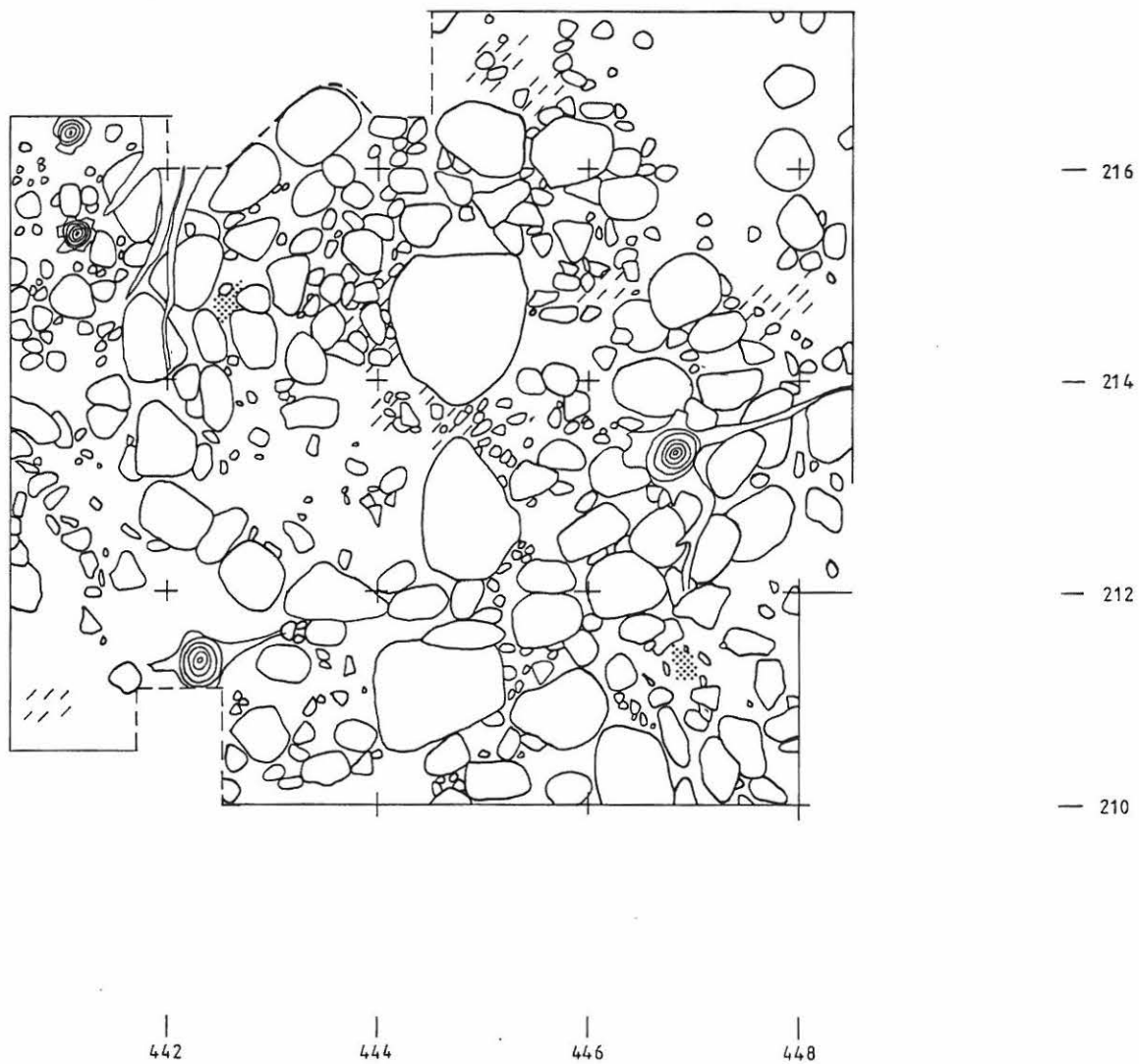
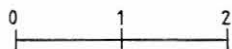
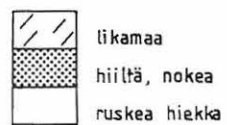
448

SALO VANUTEHDAS 3

M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 1
 TASO 4
 KP 260 = 28,76 YMP.
 PIIRT. P. JUSSILA

SALO VANUTEHDAS 3

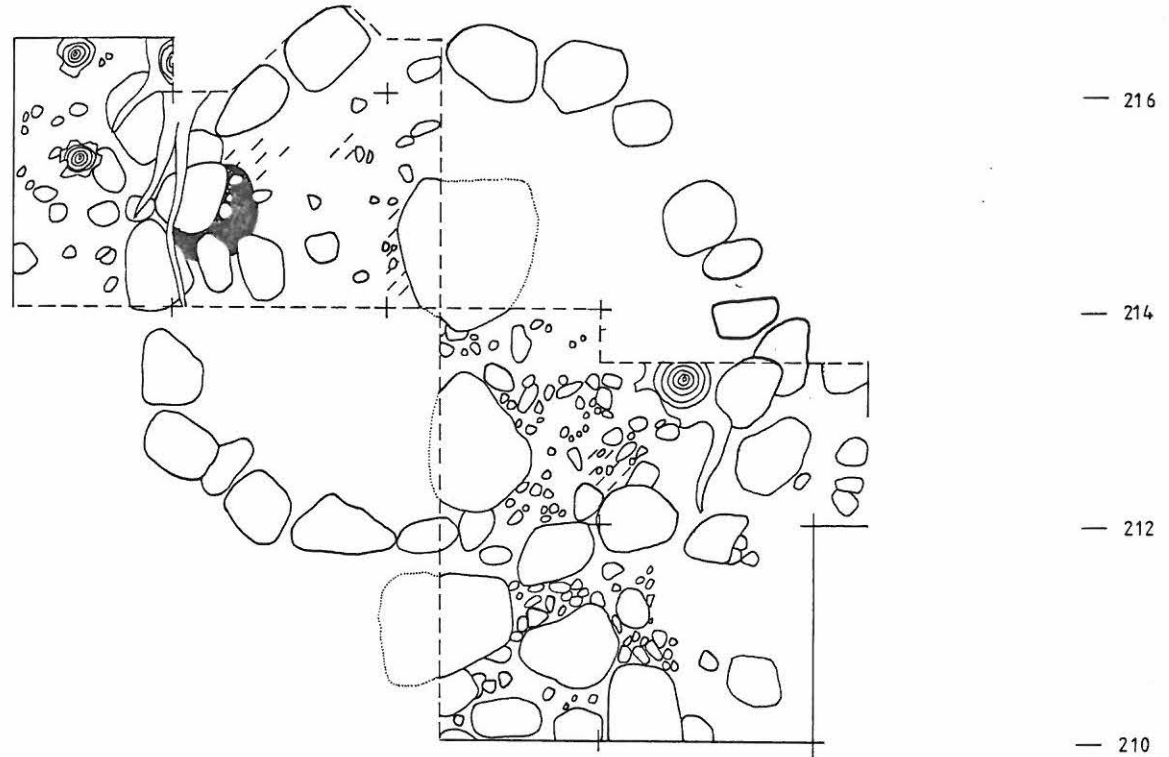
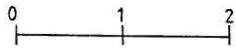
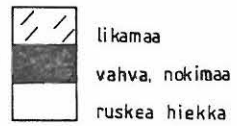
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 1

TASO 5

KP 260 = 28,76 YMP.

PIIRT. P. JUSSILA

442

444

446

448

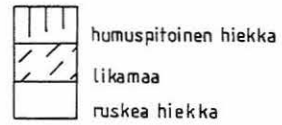
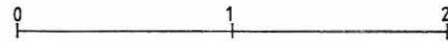
SALO VANUTEHDAS 3

M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

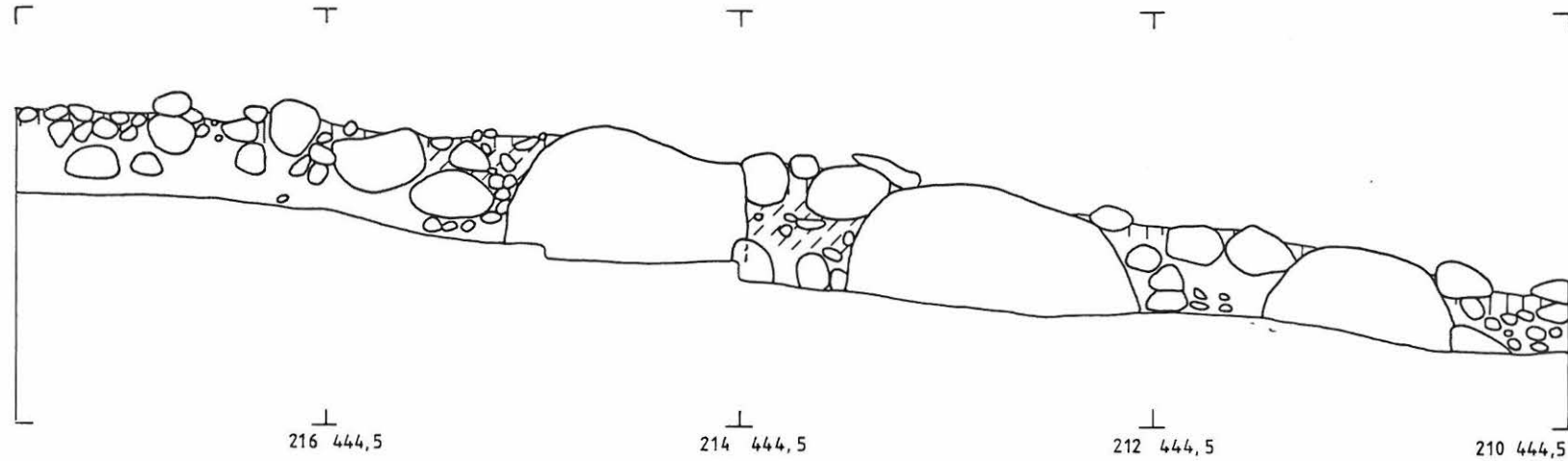
RÖYKKIÖ 1

KP 260 = 28,76 YMP.

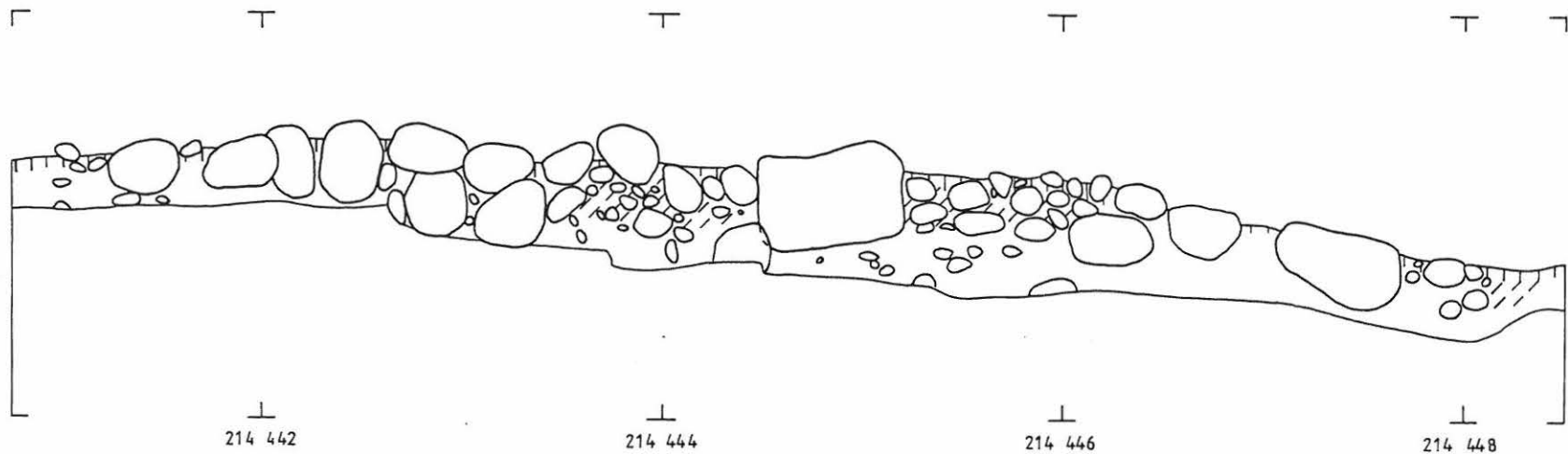
PIIRT. P. JUSSILA

POHJOIS-ETELÄ SUUNTAINEN PROFIIILI LINJALLA 444,5 LÄNNESTÄ

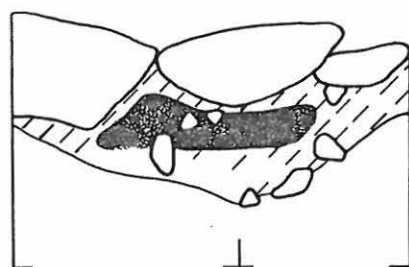
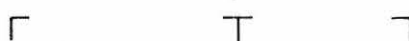
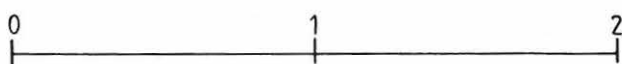
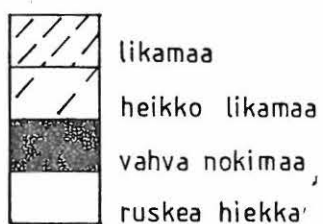
ITÄ-LÄNSI SUUNTAINEN PROFIIILI LINJALLA 214 ETELÄSTÄ

SALO VANUTEHDAS 3

M. SCHAUMAN-LÖNNQWIST 1982

RÖYKKIÖ 1
 POHJOIS-ETELÄ SUUNTAINEEN PROFIIILI
 LINJALBA 442,5 IDÄSTÄ
 KP 260 = 28,76 YMP.
 PIIRT. M. HEIKKINEN

215 442,5

SALO VANUTEHDAS 3

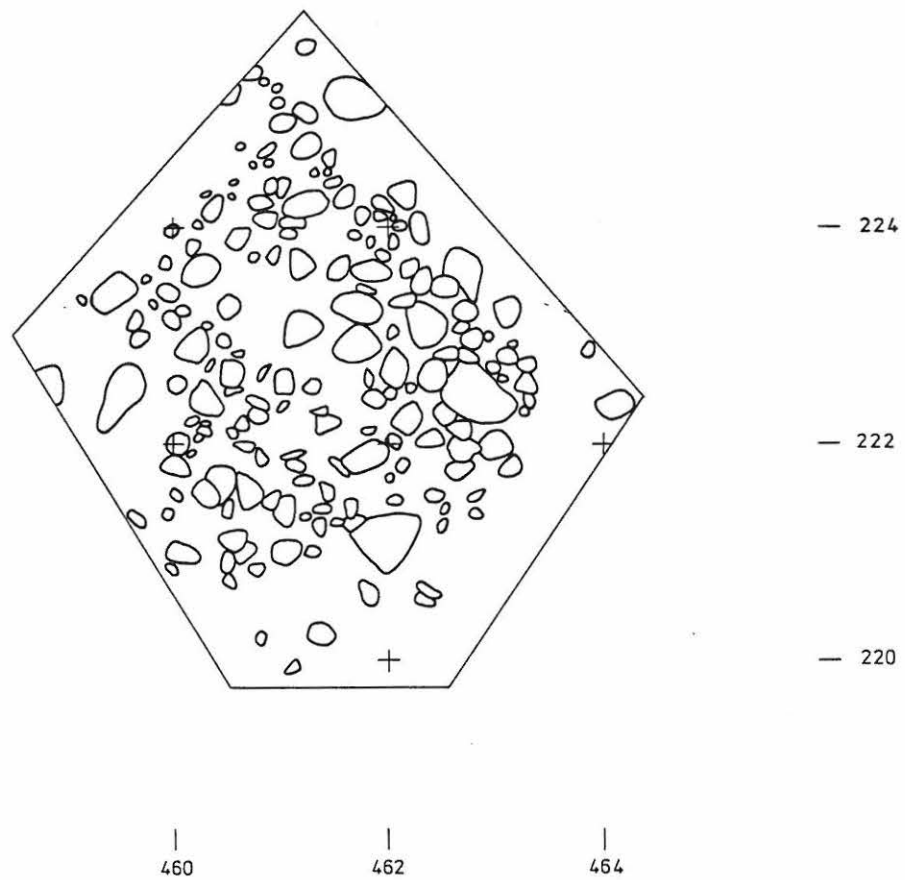
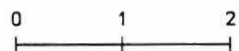
M. SCHAUMAN - LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 2

TASO 1

KP 260 = 28,76 YMP

PIIRT. P. JUSSILA

SALO VANUTEHDAS 3

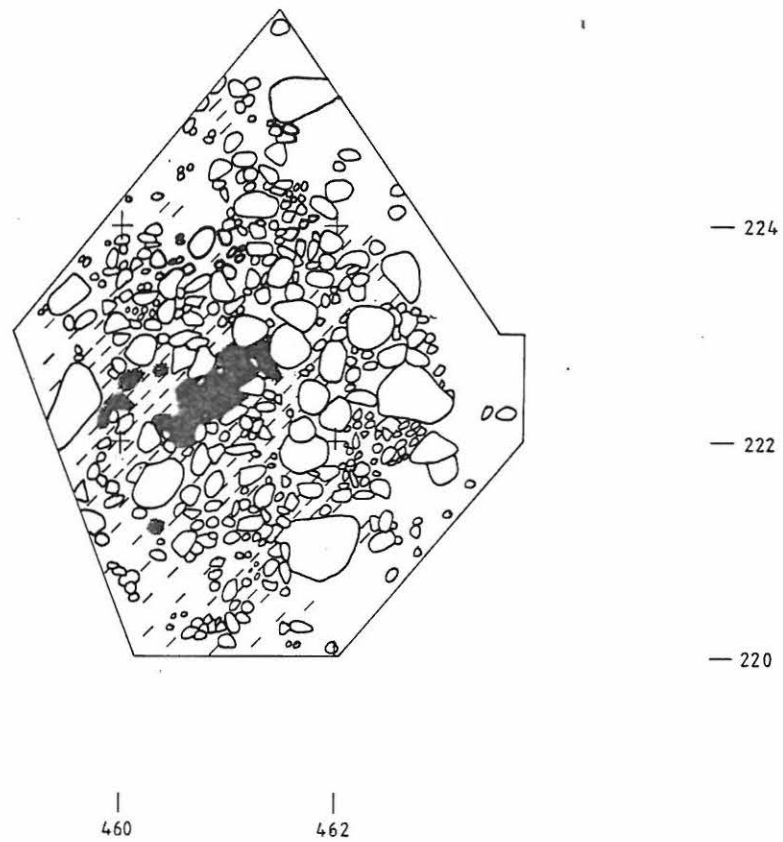
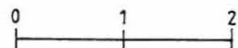
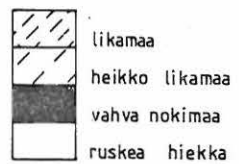
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 2

TASO 2

KP 260 = 28, 76 YMP.

PIIRT. T. JUSSILA

SALO VANUTEHDAS 3

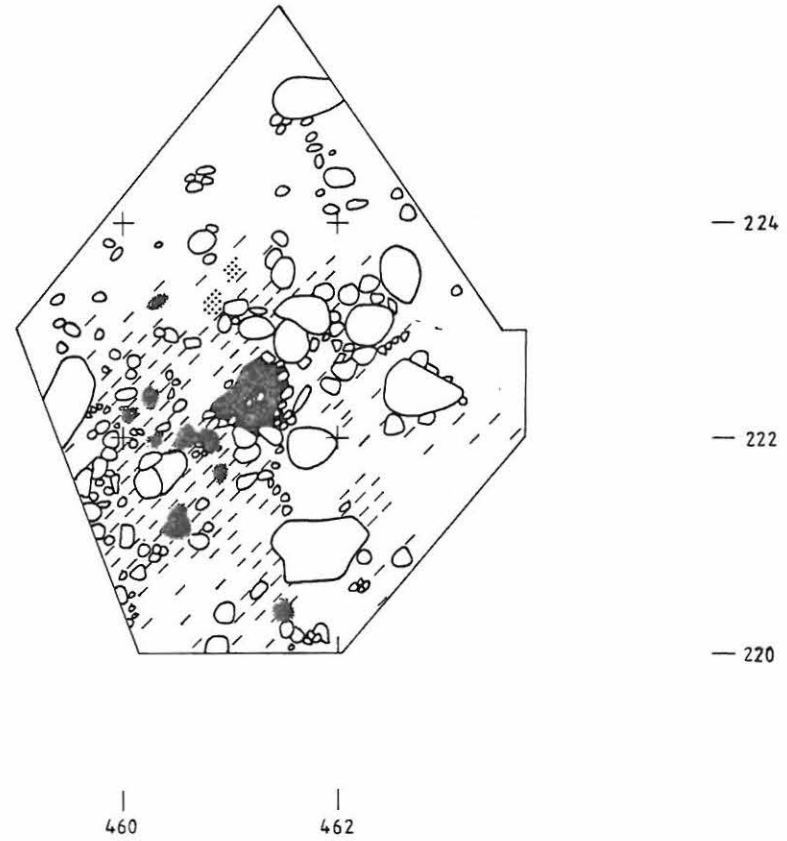
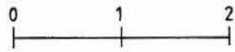
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 2

TASO 3

KP 260 = 28, 76 YMP.

PIRT. T. JUSSILA

SALO VANUTEHDAS 3

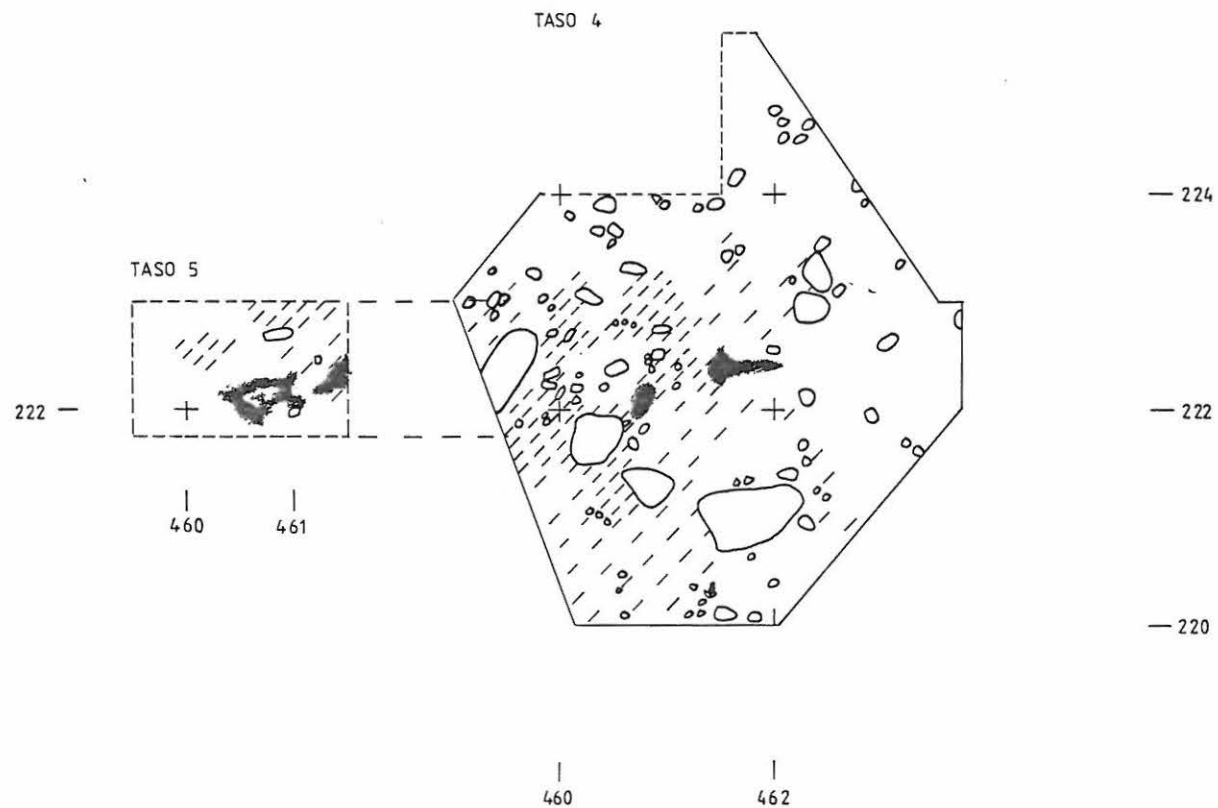
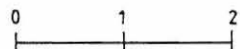
M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

RÖYKKIÖ 2

TASOT 4 JA 5

KP 260 = 28, 76 YMP.

PIIRT. T. JUSSILA

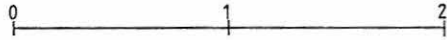

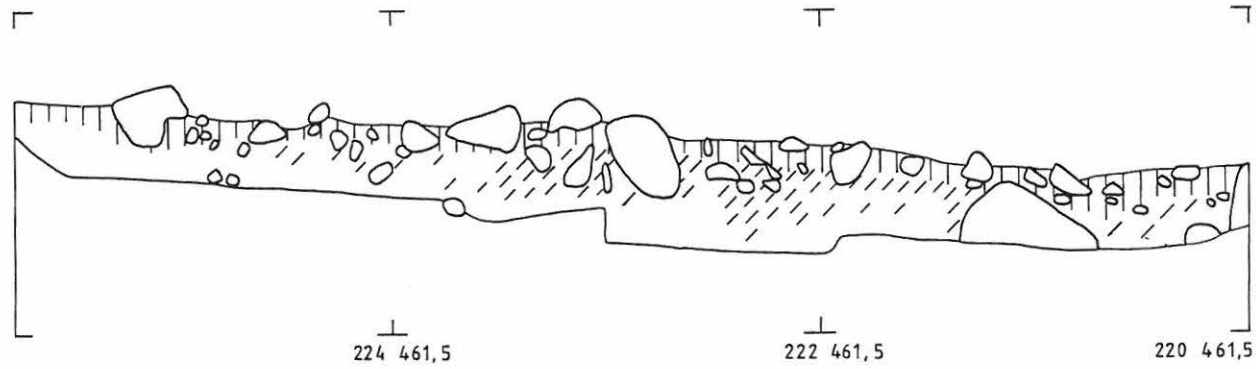
SALO VANUTEHDAS 3

M. SCHAUMAN-LÖNNQVIST 1982

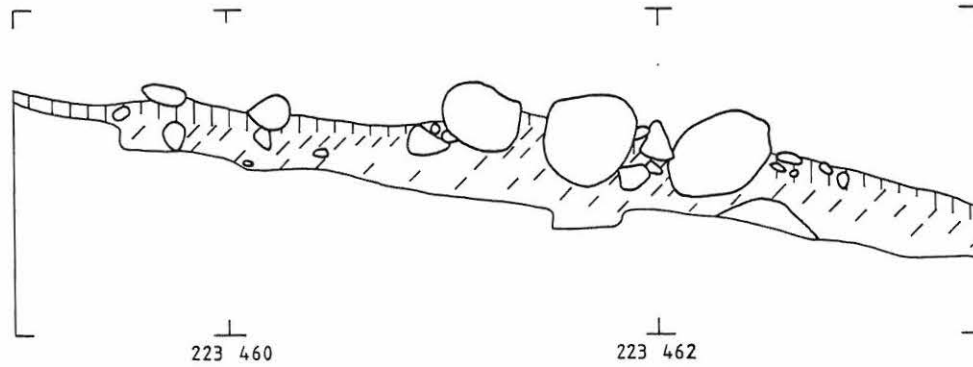
RÖYKKIÖ 2
 KP 260= 28,76 YMP.
 PIIRT. T. JUSSILA

POHJOIS-ETELÄ SUUNTAINEN PROFIIILI LINJALLA 461,5 LÄNNESTÄ

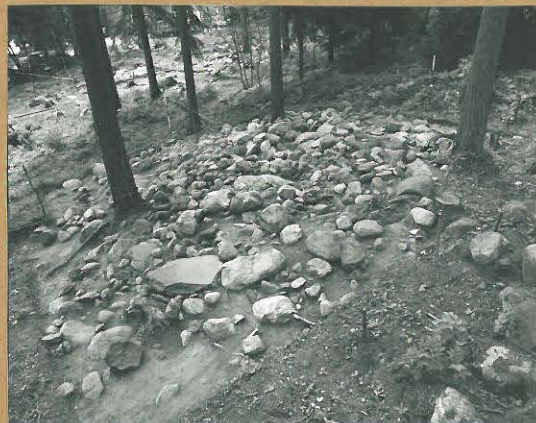
ITÄ-LÄNSI SUUNTAINEN PROFIIILI LINJALLA 223 ETELÄSTÄ

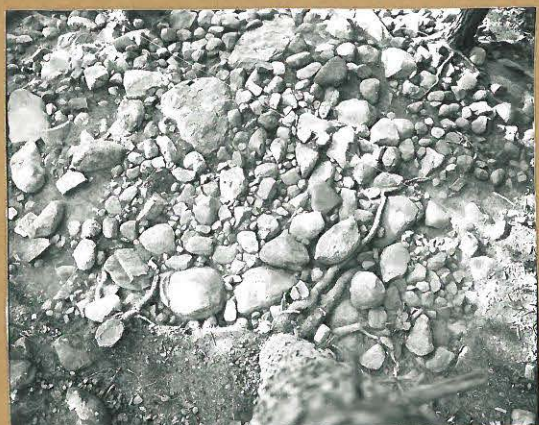
SALO VANUTEHDAS 3/1982

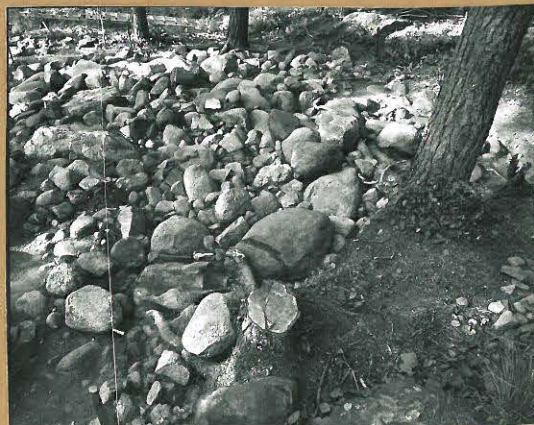
f. 56549
Röykkiö 1. Pintamaa poistettu. Taustalla
Säron rivitalo. Kuvattu kaakosta

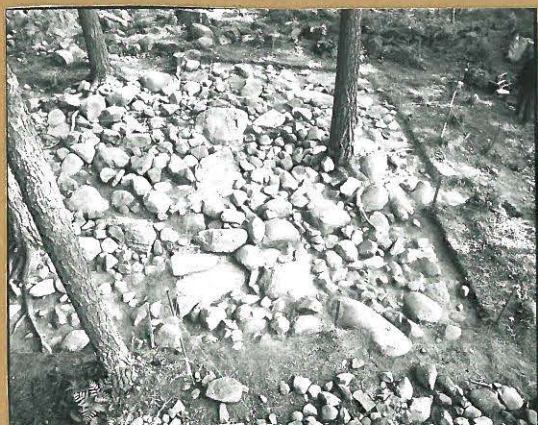
f. 56550
Sama kuin edellinen. Koillisesta

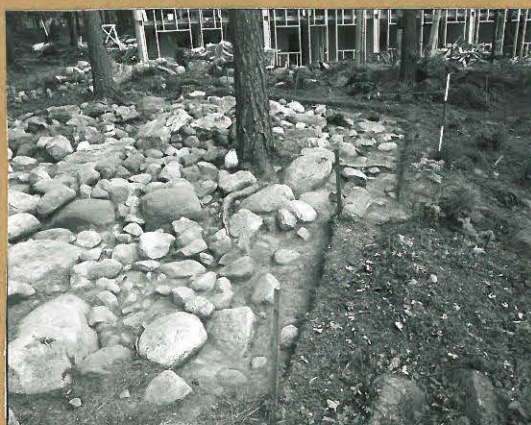
f. 56568
Röykkiö 1. Luoteissektori, taso 1.
Luoteesta

f. 56569
Sama kuin edellinen. Pohjoisesta

f. 56570
Röykkiö 1. Kaakkoissektori, taso 1.
Etelästä

f. 56571
Sama kuin edellinen. Eteläkaakosta

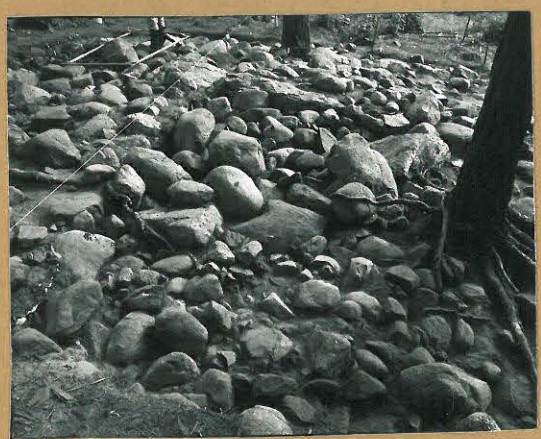
SALO VANUTEHDAS 3 1982

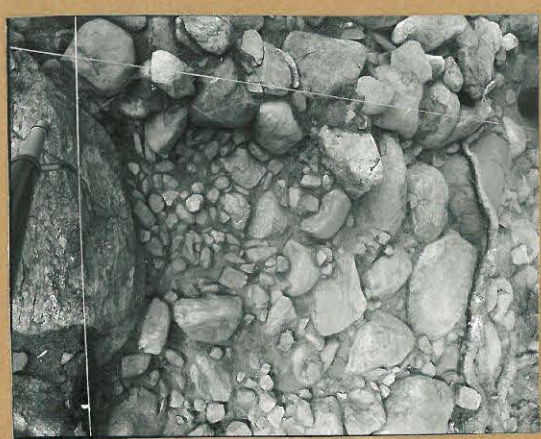
f. 56621
Röykkiö 1. Koilliseltoni, ^{taso 1} Koillisesta

f. 56622
Röykkiö 1. Lounaiseltoni, taso 1. Etelästä

f. 56623
Sama kuin edellinen. Lounaasta.

f. 56575
Röykkiö 1. Luoteiseltoni, taso 2. Lähikuva
raudoissa 214/443 ja 214/444 olleesta
pienistä kivistä tehdyistä latomuksesta. Idästä.

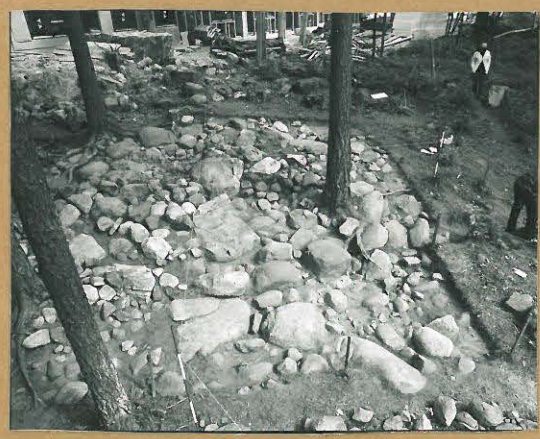

f. 56576
Sama kuin edellinen. Pohjoisesta

f. 56577
Sama kuin edellinen. Pohjoisesta

SALO VANUTEHDAS 3 1982

f. 56578
Röykkiö 1. Kaakkoissektori, taso 2.
Etelästä.

f. 56648
Röykkiö 1. Lounaissektori, taso 2. Etelästä.

f. 56649
Sama kuin edellinen.

f. 56650
Sama kuin edellinen. Lounaasta

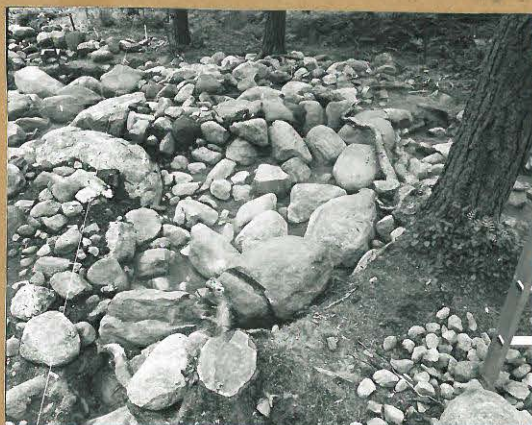

f. 56840
Röykkiö 1. Koillissektori, taso 2. Koillisesta.

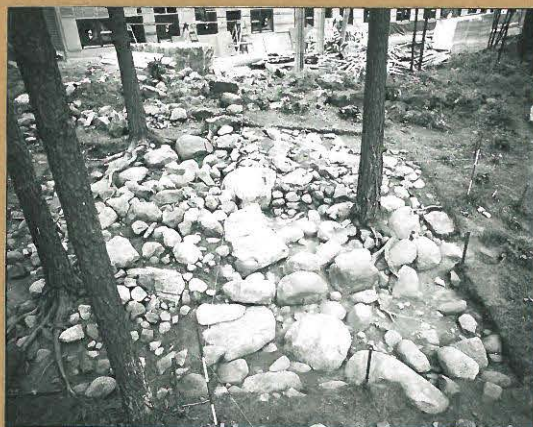
SALO VANUTEHDAS 3 1982

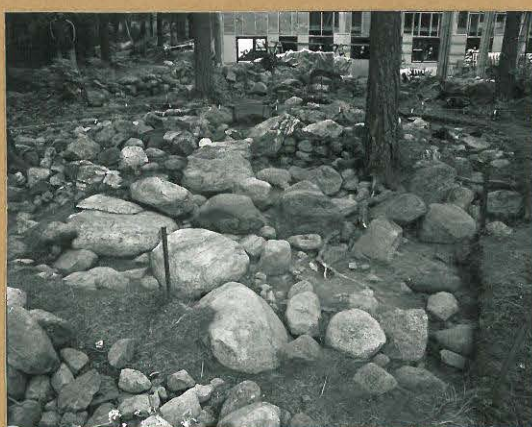
f. 56592
Röykkiö 1. Luoteissektori, taso 3.
Pohjoisesta

f. 56593
Sama kuin edellinen. Pohjoisesta

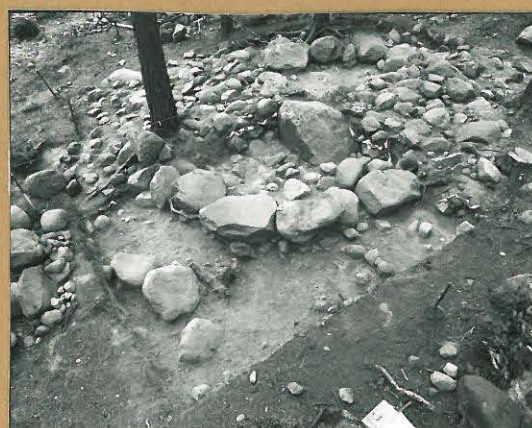
f. 56594
Röykkiö 1. Kaakkoissektori, taso 3.
Etelästä.

f. 56595
Sama kuin edellinen. Kaakosta

f. 56663
Röykkiö 1. Lounaissektori, taso 3.
Etelästä.

f. 56670
Röykkiö 1. Koillissektori, taso 3.
Koillisesta.

SALO VANUTEHDAS 3 1982

f. 56596
Röykkiö 1. Nokilaike osittain keli-
kiven alla maadussa 214/442, taso 4.
Mitta N-S suunnassa. Kuvattu idästä.

f. 56505
Röykkiö 1. Luoteissektori, taso 4.
Pohjoisesta.

f. 56606
Röykkiö 1. Kaalekoissektori, taso 4.
Rautakuonan löytökohta maadussa
212/445-446. Länneästä.

f. 56611
Röykkiö 1. NS-profiili linjassa
214-216/444,5. Länneästä.

f. 56612
Röykkiö 1. EW-profiili
214/445-446 - Etelästä

f. 56613
Röykkiö 1. EW-profiili 214/443-444.
Pohjoisesta

SALO VANUTEHDAS 3 1982

f. 56572
Röykkiö 2. Kaakkoissektori, taso 2.
Kaakosta

f. 56573
Sama kuin edellinen.

f. 56574
Röykkiö 2. Luoteissektori, taso 2.
Luoteesta

f. 56647
Röykkiö 2. Lounaissektori, taso 3.
Lounaasta.

f. 56823
Röykkiö 2. Vahvaa nokimaata lounaissektorin tasoss 2.
Luoteesta

f. 56733 Kaakkois sektori tas 3. Kaakosta.
Räykkiö 2.

f. 56590
Räykkiö 2. Luoteis sektori, taso 3.
Lubteesta

f. 56589
Räykkiö 2. EW-profiili 223/459-460
Etelästä

f. 56587. Räykkiö 2.
NS-profiili 220-222/461.5. Idästä.

f. 56591
Räykkiö 2. NS-profiili 223-225/461.5
Lännessä

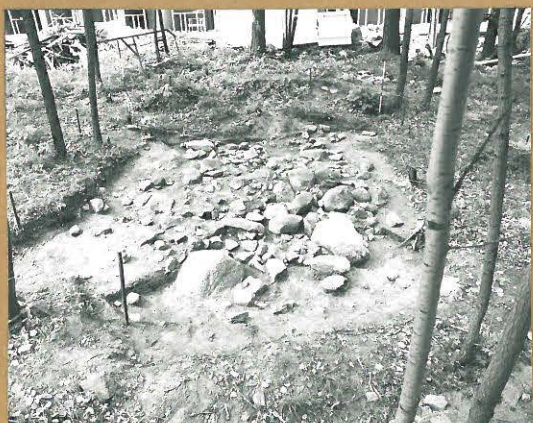
SALO VANUTEHDAS 3 1982

f. 56551
Röykkiö 2. Pintamaa poistettu.
kaakosta

f. 56552
Sama kuin edellinen. Luoteesta.

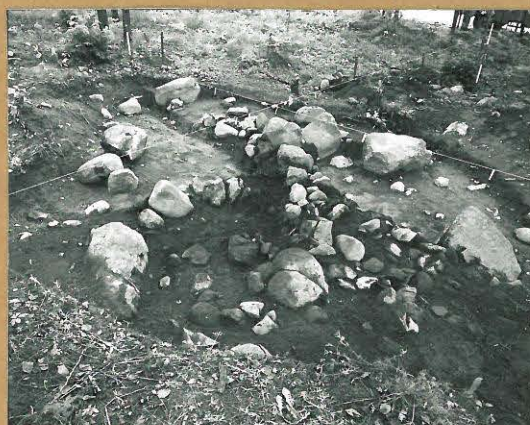
f. 56566
Röykkiö 2. Kaakkoissektori, taso 1.
kaakosta

f. 56567
Röykkiö 2. Luoteissektori, taso 1.
Kuvattu luoteesta.

f. 56609
Röykkiö 2. Lounaissektori, taso 1.
Lounaasta.

f. 56610
sama kuin edellinen. Lounaasta